

Raadsinformatiebrief

Aan Raad
Portefeuillehouder Piet Poos
Onderwerp Stand van zaken beheersmaatregelen Jeugdhulp
Datum 19-04-2019

Kennisnemen van

De stand van zaken beheersmaatregelen jeugdhulp. Deze raadsinformatiebrief bestaat uit een regionaal opgesteld gedeelte en een lokale toevoeging.

Stand van zaken regionale beheersmaatregelen jeugdhulp

Inleiding

In de regio Hart van Brabant krijgt ieder kind dat een beroep doet op jeugdhulp de ondersteuning die het nodig heeft. Daar staan we voor. Om ook in de toekomst aan dit principe te kunnen vasthouden, is actie vereist. We richten ons in VNG-verband tot het Rijk met het dringende verzoek om een toereikend budget. We nemen maatregelen die er op gericht zijn om de kosten van onze ondersteuning op de korte termijn beter te beheersen. Dit naast onze inzet op de transformatie voor de langere termijn en onze voortdurende focus op het verbeteren van de basis, o.a.: inkoop en contractmanagement.

De vraag naar jeugdhulp stijgt. We krijgen meer hulpvragen omdat we als gemeenten dicht bij onze inwoners staan. Maatschappelijke ontwikkelingen zorgen er daarnaast voor dat de diversiteit aan hulpvragen groeit en gemiddeld genomen complexer en daarmee duurder worden. Tegelijkertijd nemen de jaarlijkse financiële middelen die we van het Rijk krijgen af. Dat wringt en zorgt voor tekorten.

Op dit moment bevindt de totstandkoming van de jaarrekening 2018 zich in de afrondende fase. De actuele inschatting is dat we uitkomen op een overschrijding van ongeveer 21 miljoen euro voor de regio. Momenteel wordt dit verder uitgewerkt naar wat dit voor de lokale gemeenten betekent. In juli weten we meer en zullen we u hierover informeren.

Met deze raadsinformatiebrief informeren we u over de voortgang van de beheersmaatregelen jeugdhulp die in najaar 2018 zijn gestart. Naast de beheersmaatregelen, gaan we kort in op andere acties die zijn ingezet op het gebied van de transformatie en de ontwikkeling rijksbijdrage.

Informatie

Beheersmaatregelen

In de loop van 2018 stegen de tekorten jeugdhulp in de regio Hart van Brabant. Om de oorzaken van deze plotselinge stijging te achterhalen, is in de zomer van 2018 een data-analyse uitgevoerd. Daarmee zijn de trends in de periode 2017-2018 opgespoord, zoals veranderingen bij de instroom per verwijzer. Dit zijn lokale toegangsteams, huisartsen, kinderartsen en gecertificeerde instellingen.

Op basis van analyse heeft de regionale Bestuurscommissie Jeugd op 20 september 2018 een pakket aan beheersmaatregelen vastgesteld. De data-analyse en de beheersmaatregelen zijn op 31 oktober 2018 gepresenteerd aan de gemeenteraden.

Per 1 oktober zijn we voortvarend aan de slag gegaan met de beheersmaatregelen, die gericht zijn op zowel de toegangen tot zorg en ondersteuning als de jeugdhulpaanbieders. Sommige beheersmaatregelen gingen iets later van kracht door bijvoorbeeld werving van personeel. In deze informatiebrief schetsen we de eerste resultaten van de afgelopen vijf maanden. In het tweede kwartaal worden de beheersmaatregelen geëvalueerd. Op 26 juni informeren we u tijdens een informatiebijeenkomst over de resultaten en het vervolg.

Maatregelen toegangen

Schakelteam

De meeste jeugdhulpcliënten komen binnen via de gemeentelijke toegangen. De toegangsprofessionals beoordelen welke hulp nodig is. Daarbij houden ze rekening met de eigen kracht van de jeugdige (en zijn/haar netwerk), de effectiviteit van de inzet en de kosten van het zorgtraject. Het regionale schakelteam ondersteunt hen daarbij. Het schakelteam toetst dure (>€50.000,-) en/of opvallende aanvragen van de gemeentelijke toegangsteams en bekijkt of er passende alternatieven zijn tegen lagere kosten. Ook kan dit team door toegangsprofessionals worden benaderd voor ruggespraak bij het toekennen van een indicatie of voor ondersteuning bij het gesprek met cliënt en/of zorgaanbieder.

We zien dat de toegangen in de gemeenten het schakelteam steeds beter weten te vinden. In ongeveer de helft van de gevallen waarin het team geconsulteerd wordt, adviseert het een goedkoper alternatief. Overigens, de lokale toegang beslist zélf of zij een advies van het schakelteam overnemen. Het schakelteam houdt bij welke adviezen worden overgenomen en wat de opbrengsten zijn.

In totaal zijn er 203 adviezen uitgebracht. Dat heeft € 934.000,- opgebracht. We verwachten dat de opbrengsten de komende tijd verder oplopen. Het schakelteam is eind oktober 2018 van start gegaan en het aantal consultatievragen neemt nog steeds toe.

Tool

Er is een producten- en tarieventool gemaakt waarmee de toegangsmedewerker snel inzicht krijgt in de kosten van de zorg die hij of zij wil inzetten. Hiermee worden medewerkers beter toegerust voor hun werk en hun kostenbewustzijn verhoogd.

Sturingsrapportage toegangen

Op basis van zeswekelijkse rapportages wordt bijgehouden hoe de lokale teams opereren ten opzichte van het verleden en andere toegangsteams. Elk kwartaal wordt de rapportage met de managers van de verschillende toegang doorgesproken. Samen met de inzet van het schakelteam draagt deze werkwijze ook bij aan een verhoging van het kostenbewustzijn bij de toegangen. Het resultaat hiervan is lastig te concretiseren. Dat komt enerzijds doordat de beheersmaatregelen nog maar kort geleden van kracht zijn gegaan. Anderzijds maakt ook de verandering in resultaat gestuurde financiering per 1 januari 2019 het lastig om een ontwikkeling te duiden.

Grensvlak onderwijs – jeugdhulp

Uit de data analyse en de gesprekken met jeugdhulpaanbieders is naar voren gekomen dat een toenemend deeljeugdhulp onderwijs gerelateerd is. Bijvoorbeeld: kinderen die naar dagbesteding gaan omdat de school niet meer in staat is om het kind onderwijs te bieden binnen de school. Of jeugdhulp op school omdat de school niet meer in staat is het kind een passend aanbod te geven. Dit speelt niet alleen in onze regio, maar is ook een landelijke trend.

We hebben de volgende acties ingezet:

- Databestanden van scholen en toewijzingen jeugdhulp zijn aan elkaar gekoppeld. De resultaten hiervan bieden goede aanknopingspunten om het gesprek met deze scholen aan te gaan over preventieve of curatieve inzet op school;
- op basis van de uitkomst van de data analyse starten we pilots in samenwerking met scholen, bijvoorbeeld door het effectiever en efficiënter inzetten van zorg in onderwijstijd;
- medewerkers in de toegangsteams hebben richtlijnen gekregen via de website van regio Hart van Brabant om te kunnen bepalen of aanvragen van zorg door onderwijs of de gemeente bekostigd moeten worden.

Instroom via (huis)arts

Huisartsen, kinder -en jeugdartsen mogen direct doorverwijzen naar jeugdhulp. We zien in 2018 een stijging van het aantal verwijzingen via de huisartsen. De huisartsen verwijzen meestal naar de GGZ. De jeugdhulpaanbieders bepalen na verwijzing door een huisarts de inzet. Op verschillende manieren wordt getracht om meer grip te krijgen op de instroom van jeugdhulp via de (huis)arts. Een belangrijke ontwikkeling zijn de pilots Praktijk Ondersteuner Huisarts (POH) Jeugd. Deze pilots zijn eerder dan oktober 2018 van start gegaan, maar sluiten goed aan op de beheersmaatregelen. Van de pilots in de gemeenten Rijen, Dongen, Hilvarenbeek en Tilburg zijn business cases gemaakt. Daaruit blijkt dat het aantal verwijzingen naar de jeugdhulp in al deze pilots afneemt waardoor een kostenbesparing gerealiseerd wordt. De kinderen worden geholpen door de POH Jeugd zelf. De patiënttevredenheid is gemeten en is goed. Als voorbeeld: in de Reeshof in Tilburg werden in het eerste jaar 40% minder kinderen doorverwezen dat een besparing van €173.000 opleverde. De pilots in andere gemeenten laten vergelijkbare cijfers zien. In 2019 gaan er bij meer huisartsenpraktijken in de regio een POH aan de slag.

Maatregelen aanbieders

Met de maatregelen die gericht zijn op aanbieders geven we steviger invulling aan ons opdrachtgeverschap. We hebben alle aanbieders geïnformeerd over de tekorten en welke maatregelen we treffen. Hieronder volgt een korte toelichting per maatregel.

Bijsturing kosten voormalige AWBZ

Uit de data-analyse bleek dat de grootste kostenstijgingen zich voordoen bij cliënten uit de voormalige Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Daarom is voor deze groep een gericht traject gestart. Er zijn tien aanbieders geselecteerd voor nader onderzoek. De resultaten hiervan hebben geleid tot vervolgacties, bijvoorbeeld materiële controle of extra toetsing op inschalingen. Op basis van de uitkomsten per aanbieder wordt ook gekeken welke zaken meerdere keren voorkomen (analyse patronen). Deze worden besproken met de tien aanbieders in een bestuurlijk vervolgoverleg. Bij de evaluatie kunnen we meer duidelijkheid geven over de resultaten van deze beheersmaatregel.

Monitoring en bijsturing aanbieders

Bij het van kracht worden van de beheersmaatregelen is direct ingezet op periodiek monitoren van de financiële gegevens per aanbieder: o.a. aantallen cliënten en kosten per cliënt. Deze periodieke monitoring is ook ingezet, omdat de overstap naar resultaatgestuurde inkoop een risico op hogere inschaling met zich meebrengt. Het contractmanagement monitort hierop en zet hier indien nodig extra op in. De inzet van contractmanagement wordt daarmee dynamisch gestuurd vanuit verschillende invalshoeken:

- Reguliere werkwijze/ procesafspraken over contractmanagement;
- opvallende gegevens in de data-monitoring;
- overige resultaten van contractmanagement (bijv. uitkomsten van materiële controles);
- kwalitatieve signalen vanuit schakelteam, lokale toegangen en andere bronnen.

Materiële controle

Op basis van data-analyse en/of signalen worden materiële controles uitgevoerd bij aanbieders op locatie. Een materiële controle is een onderzoek dat nagaat of de door de aanbieder in rekening gebrachte hulp ook daadwerkelijk is geleverd en of de geleverde hulp passend was bij de ondersteuningsvraag van de cliënt: niet te veel en niet te weinig. De materiële controles worden uitgevoerd door inhoudelijke professionals met een BIG registratie (o.a. GZ psycholoog). Dat is noodzakelijk om de gegevens in te mogen zien en ook omdat een vakkundige beoordeling van een hulpverleningstraject alleen kan gebeuren door iemand met de juiste inhoudelijke kennis. In de periode februari tot juni worden 10 aanbieders gecontroleerd. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen vervolgstappen nodig zijn en/of kan er worden teruggevorderd. Over enkele maanden zijn de resultaten bekend.

Screening verlengde jeugdhulp

In de regio is er een groot aantal jeugdigen die verlengde jeugdzorg ontvangen boven 18 jaar. Er zijn verschillende dossiers nagelopen, waarbij gekeken is of deze terecht via de jeugdhulp worden gefinancierd. Bij de overgrote meerderheid was dit het geval. Op dit moment wordt nog een klein aantal dossiers uit deze cliëntgroep nagelopen waarna we de balans kunnen opmaken. Op basis van de eerste resultaten verwachten we geen groot financieel rendement van deze beheersmaatregel.

Voorlopige conclusie beheersmaatregelen Jeugdhulp

Bij het schrijven van deze raadsinformatiebrief zijn de meeste beheersmaatregelen tussen de vier en vijf maanden van kracht. Dat is een beperkte periode, waarin het lastig is om al een uitspraak te doen over de opbrengst. Uit andere regio's horen we dat het vaak langer duurt voordat de effecten goed zichtbaar worden.

Op grond van wat we nu weten komt het volgende beeld naar voren:

- Het regionaal schakelteam heeft effect. In de eerste periode is er door alternatieve adviezen een besparing gerealiseerd van tenminste €934.000 op beschikkingsniveau. Bovendien vergroot deze werkwijze het kostenbewustzijn van de toegang en wordt het schakelteam ook regelmatig gevraagd om vroegtijdig te adviseren.
- Ook het ondersteunen van huisartsen met POH Jeugd levert enerzijds rendement op en stimuleert anderzijds de samenwerking tussen huisartsen en toegang gemeenten.
- Op het raakvlak van onderwijs en jeugdhulp zijn belangrijke ontwikkelingen gaande waar de regio beter op wil sturen in overleg met het onderwijs.
- De maatregelen op het gebied van contractmanagement leiden niet tot besparingen op korte termijn maar zijn wel belangrijk vanwege zijn preventieve werking, om uitwassen aan te

pakken en te voorkomen. Een sterkere invulling van het opdrachtgeverschap vanuit de regio is voor een groot deel maatwerk per aanbieder. Data-analyse vormt de basis om te bepalen welke aanbieders extra aandacht moeten hebben.

- Materiële controle is een onmisbaar hulpmiddel om meer zicht te krijgen op de situatie 'achter de voordeur' wanneer er gereede twijfel is.

Transformatie

Naast de korte termijn beheersmaatregelen, werken we ook aan transformatie op de langere termijn. We doen dit onder andere in het innovatienetwerk Jeugd en het regionale uitvoeringsprogramma.

Het innovatienetwerk is er voor iedereen die geïnteresseerd is in vernieuwing in de jeugd(hulp) en daaraan wil bijdragen, zoals jongeren, ouders, ondernemers, beleidsmakers, leerkrachten en hulpverleners. Voor meer informatie over het innovatienetwerk Jeugd kunt u terecht op de website.

Met het uitvoeringsprogramma geven we concreet invulling aan onze koers 'Samen met de Jeugd'. We doen dit aan de hand van vier thema's: 'Wonen doe je thuis', 'Ieder kind voelt zich thuis op school', 'Snel op de juiste plek'; 'Ieder kind groeit veilig op'.

Rijksmiddelen

Vanaf 2017 lopen we aan tegen een oplopend tekort op het jeugdhulpbudget. Ook in de andere regio's in Brabant en in de rest van het land ontstaan er sinds dat jaar tekorten.

Hieronder ziet u de tabel met uitgaven vanaf 2015.

Jaar	Rijksuitkering Jeugdhulp	Kosten jeugdhulp
2015	102,6	92,4
2016	95,8	92,2
2017	94,9	100,5*
2018	93	114 (1 ^e prognose jaarrekening)
2019	93,5	

In miljoenen euro's

* De regionale kosten 2017 wijken af van 2015 en 2016, omdat een aantal vormen van jeugdhulp lokaal werden bekostigd. Deze zijn daarom in 2015 en 2016 niet in het regionale budget meegenomen. Deze zijn vanaf 2017 wel meegenomen in het regionale budget. Daarnaast zijn er in 2017 en 2018 aanvullende taken naar de gemeenten gekomen, zonder dat hier budget tegenover stond. Een voorbeeld is de begeleiding van jongeren met een verstandelijke beperking, die voorheen onder de Wet Langdurige Zorg vielen.

Zoals bovenstaande tabel laat zien, worden de huidige tekorten deels veroorzaakt door het teruglopen van de rijksmiddelen. Daarnaast krijgen we meer hulpvragen omdat we als gemeenten dicht bij onze inwoners staan. Maatschappelijke ontwikkelingen zorgen er voor dat de diversiteit aan hulpvragen groeit en gemiddeld genomen complexer en daarmee duurder worden.

Onze begroting is gebaseerd op de uitkering van het Rijk die ieder jaar minder wordt, daardoor wordt het verschil tussen de Rijksuitkering en de kosten groter. Om deze reden hebben we u eerder de herijkte deelbegroting jeugdhulp regio Hart van Brabant 2019 voorgelegd waarin voorgesteld wordt de huidige begroting aan te passen aan de daadwerkelijke uitgaven.

Lobby en meicirculaire

Met bovenstaande ontwikkeling in gedachten zetten wij niet alleen in op kostenbeheersing, maar voeren we ook gesprekken met het Rijk over een toereikend budget. Tijdens de ALV van de VNG is een motie ingediend om met het Rijk te onderhandelen over een toereikend budget. Dit heeft geleid tot een onderzoek naar de kosten en volumetoename in de jeugdhulp.

Naar verwachting wordt op 1 mei dit landelijke onderzoek naar jeugdhulp openbaar. Aan de hand van de feiten uit het onderzoek over de tekorten jeugdhulp worden stevige onderhandelingen gevoerd met het Rijk over toereikende structurele rijksmiddelen en de verdeelmodellen Sociaal Domein. In de meicirculaire verwachten we het financiële resultaat van deze onderhandelingen met het Rijk en weten we hoeveel budget er bij zal komen.

Vervolg

De bestaande beheersmaatregelen jeugdhulp lopen tot 1 juli 2019. In juni wordt een evaluatie voorgelegd aan de Regionale Bestuurscommissie Jeugd met een voorstel hoe verder te gaan.

In de komende maanden wordt een landelijke onderzoek gepubliceerd naar de tekorten bij de jeugdhulp, met mogelijk nuttige inzichten. Verder is er na de bekendmaking van de meicirculaire ook meer duidelijkheid over de ontwikkeling van de rijksuitkering. Ook deze informatie zal worden meegenomen bij de evaluatie van de beheersmaatregelen in juni. Besluitvorming van de regionale Bestuurscommissie Jeugd over de evaluatie en eventuele voortzetting is gepland op 20 juni aanstaande.

Op 26 juni is een regionale raadsinformatiebijeenkomst, waar we de evaluatie van de beheersmaatregelen en een voorstel voor het vervolg aan u presenteren.

Stand van zaken lokale beheersmaatregelen jeugdhulp

Inleiding

Sinds de tweede helft van 2018 zijn de tekorten jeugdhulp in de regio Hart van Brabant fors toegenomen. Dit geldt tevens voor de gemeente Goirle. Sinds 20 september 2018 zijn derhalve de regionale beheersmaatregelen van kracht. Om ook lokaal meer grip te krijgen op de kosten is een lokale doorvertaling van de regionale beheersmaatregelen nodig, evenals een aantal aanvullende lokale maatregelen. U wordt hieronder geïnformeerd over het plan van aanpak.

Informatie

Het plan van aanpak voor de lokale beheersmaatregelen is als volgt:

- Op het moment is het al zo dat de lokale toegang zeer nauw samenwerkt met het regionale schakelteam. Dit houdt in dat er niet alleen casuïstiek die opvallend is, of waarvan de kosten boven de € 50.000 euro uit zouden komen, bij het schakelteam wordt neergelegd. Er wordt daarnaast in toenemende mate gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot consultatie van het schakelteam nog vóóordat een aanvraag daadwerkelijk wordt gedaan. Er wordt verondersteld dat dit bovenop de aantoonbare besparing waarover u reeds heeft gelezen, nog een extra besparing zal opleveren. Er wordt lokaal aan gewerkt om deze consultatievragen in beeld te brengen. Daarnaast wordt er op aangedrongen dat alternatieve adviezen van het schakelteam zoveel als mogelijk worden overgenomen.

- Actueel op te vragen sturingsinformatie is een belangrijke tool om meer grip te krijgen op de (jeugd)zorg. Er wordt hard gewerkt om de monitoring op zowel kosten als kwaliteit bij de lokale toegang beter in te richten.
  - We gaan de 5-10% duurste dossiers onder de loep nemen en kijken of het anders kan of had gekund (NB. Het schakelteam behandelt alleen nieuwe aanvragen).
  - Er wordt samengewerkt met de huisartsen om een POH GGZ Jeugd in te zetten. Er zal voor gezorgd worden dat deze POH in het geval van een doorverwijzing naar beschikte jeugdzorg samen met de cliënt en/of diens ouders/verzorgers een Quicksan invult, om meer grip te houden op de inschaling.
  - Er wordt ingezet op vroegsignalering op een van de belangrijkste vindplaatsen van kinderen, het onderwijs, inclusief voorschoolse en naschoolse voorzieningen. Daarnaast wordt lokaal het goede gesprek gevoerd om de samenwerking onderwijs - jeugdhulp zo goed mogelijk te laten verlopen.
  - Eén van de belangrijkste voorspellers van jeugdhulpgebruik is opgroeien in een gezin met een laag of bijstandsinkomen. Daarom zou er, naast de manieren waarop dit nu al gebeurt, meer ingezet kunnen worden om deze gezinnen beter te ondersteunen op diverse domeinen.
-